

Nf 14

46
DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM
DODECADIS POSTERIORIS
OCTAVA,

DE
FIDE ET JU-
STIFICATIO-
NE GENERATIM,

VIRI CLARISSIMI
PETRI POIRETI,
ERRORIBUS AC CORRUPTELIS OPPOSITA:

QVAM
IN REGIA FRIDERICIANA *bu.*
die Augusti hujus MDCCXXI anni,
PRAESIDE

D. JOACHIMO LANGIO,

S. S. THEOL. PROFESS. ORDINAR.
ET ACADEMIAE h. t. PRO-RECTORE,

DISQVISIONI PUBLICAE SUBMITTIT
RESPONDENS

JOANNES JACOBUS Wagner/
SCHLAVIENSIS POMERANUS, S. THEOL. CULTOR.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis JOAN. FRIDERICI KROTTENDORFFII, Acad. Typ.

DISSERTATIONUM ANTHONI THOMAE
BODECA DISPOSITIO

DE
OCTAVA

FIDE ET JU

STIFICATIO

NE GENERATIM

IN REGIA FRIDERICIANA
ACADEMIA

PRÆSIDIO
D. JOACHIMO LANGIO

ET ACADEMIE PÆDAGOGICÆ
RECTORE

JOHANNES JACOBUS SPANHUY
SECRETARIUS

LEIPZIGI

DISSERTATIO OCTAVA,
DE FIDE ET JUSTIFICATIONE
GENERATIM.

Locus I. Oecon. L. I. c. IX. §. V. p. 124.

Diximus modo, ut anima Deum vivide
& quoad fieri potest perfectissime re-
presentaret, Deum ipsum in anima
presentem adesse debere; animam au-
tem non posse eum in sese producere;
sed libere saltem admittere. Ergo De-
us per virtutem suam divinam in ea-
dem nasci, & se ipsum in ea produ-
cere debeat. (Scio vocem hanc producendi, aliasque mul-
tas, quibus utor, imperfectas esse; sed absit tamen ut Deo hoc
ipso imperfectiones tribuantur: sufficit nos voce hac illud i-
psum designare, quod scriptura sacra dicit generare ac na-
scentem: ex quibus patet, neminem hominum viribus pro-
priis fidem veram causari & producere posse: nam utut a-
nima libertatem habeat Deum (ubi sese presentem offert)

A 2

ad-

admittendi; nulla tamen ei libertas, nullaque facultas competere potest, eundem producendi. Id quod inter porismata cetera harum proprietatum diligentissime imprimis observari meretur.

Disquisitio hujus loci.

1. Deus in anima debet praesens adesse, anima autem non potest eum in sese producere, sed libere saltem admittere. Ergo Deus per virtutem suam divinam in eadem nasci & se ipsum in ea producere debet. Hæc est auctoris clarissimi argumentatio: sed consequentia hæc nulla est. Justam vero consequentiam hæc subministrant antecedentis verba: sed libere saltem admittere. Ex his enim sic erat inferendum: Ergo anima, ut libere Deum admittere possit, beneficio gratiæ prævenientis a repugnantia sua, quæ admissiõni obstat, remittere debet.

2. Auctor quidem agnoscit, vocem producendi aliasque multas, quibus utitur, imperfectas esse: ideoque iis hic veniam expetit. Quod vero a veris rerum æstimatoribus eam sit impetraturus, dubito. Imperfectio quæ tolli nequit, facile toleratur. Sed vir doctissimus confundit voces imperfectas cum incommodis: qualis omnino est, quando sine ulla sic loquendi necessitate Deus dicitur semet ipsum in homine producere, aut in eo nasci.

3. Immo istam loquendi incommoditatem ad ipsam τερατολογίαν usque procedere, ipse prodit auctor, quando statuit, in suis sic loquendi modis ac sentiendi hypothesis vera fidei principia latere, easque eo valere, ut intelligamus, FIDEM ESSE DEUM IPSUM

PSUM IN CORDE HOMINIS NASCENTEM. Id quod vel indicasse, est refutasse. Ineptum vero colorem huic locutionis & sententiæ portento quæri, mox videbimus.

4. Confectarium illud, ex eo, quod fides sit ipse Deus, & Deum nemo in se producere possit, ad *advantur* de fide producenda illatum, auctor refert *interposita diligentissime imprimis observanda*: quasi vero illud non multo rectius e statu hominis naturali & indole fidei supernaturali ad scripturæ sacræ ductum inferretur.

5. Ceterum lectores meos hic monitos velim, sensum Pireti pseudevangelicum de *fide & gratia*, quo etiam, quæ mere naturalia sunt, pro vera fide & gratia ac gratiæ effectibus habet, jam tum abunde patefcere ex illis ejus falsis principiis & hypothesibus, quæ supra tribus prioribus Dodecad. II. Dissertationibus ex instituto discussa & refutata sunt. Quæ qui hic denovo conferet, ei quam liquidissime constabit, doctrinæ Pireti de *fide* hic nihil fere sani inesse, & sermonem ejus univcrsum fucō exornatum *voDeia* laborare.

LOCUS II. §. VI.

Nemo interim miretur, quod dicimus, fidem esse ipsum Deum, lumen fidei esse verbum Dei, Filium Dei æternum; quippe qui non tantum Divinitatem totam illuminat, verum etiam, Johanne docente c. I, 4, 9. VIII, 12. lux est hominum, lux mundi, is qui hominem omnem venientem in hunc mundum illuminat, in quo est vita, hoc est in quo sunt realitates & perfectiones illæ, per quas nos Deum

vivide representare, ac viva ejus imagines esse possumus. Quæ ut perspicue intelligantur, sciendum est, vocis fidei significationem esse variam. Fides enim alias notat capacitatem anime, qua Deum admittit, quam facultatem fidei vocant: & hæc quidem non est Deus. Alias vero designat ejusdem facultatis actus, desiderium puta, vacuitatem, sui traditionem: quæ vero similiter non sunt Deus. Alias denique significat objectum ipsum in facultatibus præsens, easque possidens & illuminans: vel etiam actum objecti illuminantis & tranquillantis: & hæc profecto sunt ipse Deus agens, Deus inquam, & verbum Dei, vita vera, ac fidei lumen. Hoc autem sensu nos vocem fidei nunc adhibemus, qui comprehendit id, quod in fide præcipuum est, sine quo fides mera erit, & tenebræ mæ. Ceterum in sequentibus de Fidei facultate, actibus, objecto vivifico, & objecti actibus, illuminatione puta & vita, prolixè dispiciemus. Neque tamen semper ipsam vocem fidei nominatim adhibebimus: aut si eam adhibebimus, nec tamen expresse addemus, utrum de facultatibus, an de actibus earum, an vero de objecto vivifico, an de objecti actibus luminosis sit sermo; id lector ipse vel me tacente videbit, cujus gratia observationem hanc de vocis fidei ambiguitate præmissimus, ne cui paradoxa videretur veritas, quam diximus capitalem.

Disquisitio hujus loci.

i. Auctor placitis suis *παράδοξιαν* ademturus eam auget potius, quam minuit, quando synonymiæ suæ ἀντιρροπῶν, qua fidem habet pro ipso Deo, & lumen fidei pro Verbo Dei, Filio Dei æterno, hoc sententiæ portentum addit, quod Filius Dei divinitatem totam illuminet: quasi vero divinitas sine hypostasi Filii considerata omnis

mnis lucis esset expers. Cujus consequentiæ non coactæ absurditatem si admittere detrectat lector Poirerianus, etiam antecedentis vitium agnoscat, necesse est.

2. Ipsam animæ capaciterem, qua Deum admittit, ab admittendi actibus distinctam, vocare fidem, ejusmodi est *υποκειμενα*, quæ solida ratione plane destituitur, & Pelagianismum quendam haud obscure redolet.

3. Et multo adhuc est insolentius, fidem vocare objectum ipsum, in facultatibus animæ præsens, easque possidens ac illuminans; vel actum objecti illuminantis & tranquillantis, sensu harum locutionum *ad ipsum Deum* relato. Auctor passim exagitat scholasticam vocum fabricam, nec tamen observat, mysticam suam ista passim haud esse sanioerem.

4. Πρωτον vero ψευδους auctoris nostri in hac sua nova fidei notione illud est, quod, uti supra Dodec. II. Dissert. I. vidimus, statuit *Christum ipsum, vi protevangelii protoplastis annunciati* (at falsissime ab ipso intellecti & expositi) *ipsis natura, ipsique eorum natura, ita fuisse implantatum & infusum, ut naturali propagatione in omnes homines diffusus in is principium gratiæ & lumen fidei ac ipse Deus existat.* Reliqua cap. IX. ex hisce & aliis monitis Anti-Poirerianis facile dijudicanda, nec æque huc pertinentia, nunc mitto, nonnulla e cap. III. L. V. paucis excussurus.

LOCUS III. e L. V. c. III. §. VI. p. 379.

Fides justificans dicitur; quod qui ea præditi sunt, sine in via justificationis, eademque fides ad certum gradum pro-
vecta

vesta ac dominans in eis facta, iustitiam Dei eis fruendam sit datura ac ipsos justificatura: neque enim omnia effecta sua singulis temporibus, aut in gradibus singulis, multo minus uno momento & veluti incantatione facta, producit fides. Non ignoro, quod a multorum sententiis in diversum abeam, neque ea de re magis sollicitus sum, quam fuerunt ipsi de veritate solide ac libere inquirenda.

Disquisitio hujus loci.

1. Auctor statuit justificationem purificationi etiam ratione temporis postpositam, eamque collocat in Dei declaratione de perfecta nostra sanctimonia inhaerente per purgationem effecta: uti deinceps videbimus. Unde quid ipsi sit, esse in via justificationis, facile liquet. Et hinc simul ideam de fide justificante apud ipsum penitus corruptam fuisse, res ipsa indicat.

2. Neque is dissimulat hanc suam sententiæ peregrinitatem, quando ait: non ignoro, quod a multorum sententiis in diversum abeam. Quando autem existimat, eos, a quibus dissentit, de veritate solide ac libere inquirenda non magis fuisse sollicitos, quam ipse sit eorum dissensu; prodit animum, præjudiciis variis, in primis precipitantia refertum.

3. Sub tractationis initium §. 1. scribit, nihil omnino minus aut saltem pejus cognitum esse, quam veram fidem, & cum, quæ alibi ea de re scripserit, præjudiciis extirpandis nondum sufficiant, se rem tanti momenti ab origine & a suo quasi fonte resumere velle. Ubi tamen §. 2. nolo, inquit, præjudicia, quæ circa fidem vulgo occurrunt, ex professo & data opera convellere. Hec enim veritate ipsa rei in apurum prolata sic ultro corruent, ut ea nominasse, fuerit æque ac refutasse. Nimis sane confidenter. Quemadmodum

modum enim auctor ex una parte multa tradit, quæ ad vanam de fide persuasionem detegendam faciunt; sic ex altera apostolicam & evangelicam fidei justificantis indolem plane it sepultum, aut potius, tanquam ne recensione quidem ipsa, nedum refutatione, dignam, plane præterit, totus in eo occupatus, ut negotium fidei, quod hæc in renovatione præstat, practice descriptum Epicureæ persuasioni non male quidem opponat, ad fidem tamen etiam ea referat, quæ ab ea diversa sunt, immo etiam *naturalem conscientie statum* fidei nomine insigniat, inde naturalissimum suum, de quo supra Dif. fert. II. & III. Dodec. II. efformans, uti nunc audiemus.

Locus IV. c. IV. p. 391.

Homines ad fidem exhibendam teneri, Deumque illam eis injungere, non est qui ignoret: quo fit ut dubium esse non possit, quin in fide actus quidam occurrant, quos homines ex sua parte exhibere possunt, quos se intermittant, culpam inde contrahunt, quod non præstiverint ea, quæ præstare poterant. Ex altera parte Scriptura frequenter inculcat, fidem non a nobis esse, sed donum esse Dei: id quod non minus ostendit, inveniri aliquid in negotio fidei, quod ab homine proficisci nequeat, a solo Deo expectandum. Quæ veritates cum eadem utrinque certitudine manifestæ sint, nostrum erit, fidei naturam aut explanationem ita proponere, ut pateat, qua ratione fides ab homine procedere queat, cum Deus illam ab ipso expectet atque exigat; qua ratione item ab homine procedere non possit, sed a solo Deo, ut scriptura testatur, proveniat.

Disquisitio hujus loci.

- I. Quando scriptura fidem a nobis requirit, non

B

nisi

nisi eam ipsam fidem intelligit, quam negat esse a nobis, ipsam non nisi pro Dei dono habens. Id. vero, quod Dei donum est & tantum quibusdam obtingit, ideo ab omnibus exigitur, quia omnibus offertur. Atque ita quando fides ab omnibus requiritur, indicatur ejus necessitas in ordine salutis, & urgetur illud hominis officium, quo is a gratia fidem accensura præventus a repugnantia cessare, operationem ejus in se admittere, & accensa fide in via ad salutem uti debet.

2. Exemplo nobis sunt Judæi, qui quando a prophetis & a Christo ejusque Apostolis *ἀριστας* causa redarguntur, redarguitur in illis defectus fidei, non *naturalis*, qualem Poiretus, uti mox videbimus, fingit, sed istius ipsius, de cujus accensione prophetæ, Christus & Apostoli per doctrinæ evangelicæ præconium tantopere laborabant. Ab hac vero sententia quantum Poiretus recedat, nunc considerabimus.

Locus V. *ibid.*

Ut res adeo diverse de fide dici & conciliari possent, necessarium esse patet, varia, que in ea inveniuntur, distinguui, quo in illius consideratione jam ad hoc, jam ad illud eorum, que diversa in ea & distinguenda occurrunt, respectu habito, diversis de ea affirmandis, sua hoc pacto constet veritas. Non ab re fuerit, fidem variis nominibus distinguere pro variis rebus, que in iis considerabimus; quoniam nomina hæc, utcumque nova, res ipsas certe non variant, neque nos iis utemur, nisi tanquam notis quibusdam ad cavendam confusio-nem. Itaque nemo in pejorem partem capiet, si eam, quam Deus ab homine flagitat, homoque ei sua industria exhibere debet,

debet, fidem, fidem naturalem dixerō, aut actum fidei naturalis, aut fidem activam, quod verbis illis designatam tantum velim fidem ab homine præstandam, quæ non est nisi definitio nominis, nihil questionis habens, neque de hominis impotentia quicquam vel ponens, vel negans; neque enim ex definitione nominali quænam, ad rem pertineant, colligere datur. Eadem de causa, illud quod in fide non nisi a Deo descendit, ab homine vero præstari non potest, appello fidem supernaturalem, sive actum fidei supernaturalem vel simpliciter Fidem divinam, quippe quæ non nisi a solo Deo procedat. Erant forte, quibus termini hi omnimode non sapiant: verum tamen aliis uti maluerim, aptiores mihi reperire nequaquam licuit. Quicquid sit, cum eos non adfiscam, nisi ad evitandam confusionem in re diversos sensus, diversosque respectus admittente, quid interest, quos terminos eligam? Quod si usus ferret, ut res Theologicæ ea ratione qua Mathematicæ traderentur, liceret fidem, quam Deus homini imperat, appellare A; eam vero, quam solus Deus suppeditare potest, B. atque ita nemo haberet, quod quereretur: at nolim iniustas vias captando ridiculus videri. Satius erit terminis ad quotidianum usum magis accedentibus uti, quoniam & in ipsa Scriptura simile quid occurrere ostensus sum; ac præterea sollicitè cavebo, ne malitiosum sensum, in quem Pelagiana hæresis vocem hanc Fidei naturalis, qua me usurum dixi, detorquere posset, admittant lectorum animi. Transeamus ad eas observationes, quæ rei essentiam propius respiciunt.

Disquisitio hujus loci.

1. Non sufficit aliquid distinguere, sed videndum inprimis est, an distinctio fundamento nitatur, & lo-

B 2

cum

cum habeat, nec ne. Hanc certe fidei distinctionem in *naturalem* & *supernaturalem*, sensu ejus ad salutis ordinem relato, fundamento carere, manifestum est omnibus, quicumque, quid *natura* & *gratia* sit, non ignorant, & ab utriusque confusione sunt alieni.

2. Fatetur Auctor, se *novis* uti *nomimibus*, sed perperam negat, ea res ipsas variare, causatus, se iis tantum uti ad cavendam confusionem. At hanc cum notionum ipsorumque dogmatum novatione revera induci, res ipsa ostendit.

3. Per *fidei naturalis*, quæ vocatur, hypothesein de hominis impotentia quidquam vel poni, vel negari, Auctor quidem negat; at per eam *naturalismum* istum, qui jam tum Dissert. I. II. III. detectus ac refutatus est, stabiliri, aut exornari, mox percipiemus.

4. Negat is præterea, aptiores se terminos reperire potuisse: At cur non loquitur cum scriptura, si cum ecclesia loqui detrectat? Quemadmodum vero, ab ecclesia *uso Carolav* suam recedere, ipse fatetur, sic ad scripturam ipsum frustra provocare, deinde videbimus.

5. In quantum Poiretus a Pelagiana hæresi absit, & in quantum ipse novum quendam Pelagianismum statuminet, jam tum supra Dissertat. III. Dodec. post. ostensum est. Absit per omnem modum, ut ipsi quidquam, a quo alienus est, tribuatur. Sed absit etiam ab examine istud credulitatis vitium, quo, quæcunque aliquo modo nitescunt, aurea esse credamus.

Locus VI. §. VI. p. 392.

Revolvenda sunt ea, quæ in Capite II. de cooperatione, item-

itemque sub initium libri tertii c. 6, 7. diximus, Deum in hominem mediū in tenebris hærentem, suæque impotentia immersum, se insinuare, ut lumen divinum ei offerat, cuius & radios ei quosdam ostendit, bonosque motus sentiendos præbet. Quod lumen cum non sit nisi verum lumen Fidei, seu Fides objectiva & præveniens, perspicuum est, hoc sensu, antequam Deus suam gratiam hominibus ita offerat, eosque impressionibus & interioribus principis fidei imbuet, illos recipiendo lumini idoneos se reddere non posse, neque præparationem ullo bono opere præstito adhibere: hunc namque adventum gratiæ & luminis Fidei in anima non nisi mera tenebræ & merum malum præcedunt. Lux oritur in tenebris. Eo sensu dici potest, omnes homines, qui in mundum veniunt, quique in eo sunt, fidem aut lumen fidei habere; neque tamen eos credere, adeoque eos fide carere dum fidem habent, hoc est, dum Deus divinum suam lumen intus eis offert, illud non possident, neque eo fruuntur, multo minus illud fructuosum reddunt; quoniam sua cooperatione, aut fide activa, à Deo ipsis injuncta, illud non acceptant. Lux, inquit Johannes c. 1. 5, 9, 11. quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum, ad sua venit: sui vero eam non receperunt: itemque lucet ea in tenebris; sed tenebræ eam non comprehenderunt, seu admiserunt; & in evangelio passim ostenditur, multis quidem lumen obtigisse, neque tamen eos in lumen credidisse, verum illud repudiasse, tenebrarum suarum amore prævalente, quo & pertinent, quæ alio loco (L. III. c. VI. n. 5.) egregia Augustini verba laudavimus: mecum eras, & tecum non eram. Similes dicitur domino fundi, in quo magnus quidem thesaurus absconditus lateret, quem tamen ille nescire vellet: qua ratione the-

faurum haberet quidem, non tamen possideret mediis in divitiis inops. Quoniam de fide hoc sensu (quem alibi prosecuti fuimus,) hic non agimus, hæc observatio nobis hic sufficiat, quam quidem ad evitandam confusionem in iis, quæ sequentur, repetere volui.

Disquisitio hujus loci.

1. Allegato capite II. multa dicuntur satis bene & præclare de libertate hominis, quod is in facultatibus mentis a Deo præventus & excitatus omnino habeat libertatem obsequendi, aut non obsequendi, & sese hoc ac illo modo determinandi. Quæ etsi in thesi recte se habeant, vitio tamen laborant ex hypothesi Poireti; utpote qui naturalem conscientie ductum, naturæ corruptæ post lapsum relictum, gratiæ propriæ sic dictæ nomine vestit, atque ita hominis cooperationem non e gratiæ, sed e naturæ, viribus derivat; quidquid dicat de gratia.

2. Et hoc ipsum principium Auctor allegatis capp. 6. & 7. L. III. pluribus proponit & in crustat; sed itidem sine ullo fundamento: quemadmodum Dodecadis posterioris Dissertatione III. eidem opposita demonstratum est.

3. *Omnes in universum homines fidem, aut lumen fidei habere, nec tamen credere, non solum est paradoxon, sed etiam falsum ratione membri prioris. Ut taceam male coherere, quod id habere & possidere, & ita habere, ut oblatum modo, nec acceptatum sit, pro synonymis habeantur.*

4. Locus Jo. I. 5, 9. II. jam supra Dodecad. II. Dissert. II. p. 15. seqv. vindicatus est.

5. Lu-

5. Lumen istud, quod in Evangelio passim ostenditur multis obtigisse, sed a plurimis rejectum esse, non est illud, quod Poiretus fingit, cuius homini jam natura esse insitum, & ipsi ex ipsa insitione offerri secundum hypothesein Dissert. II. & III. Dodëcad. II. destruetam; sed lumen, quod per ipsum Evangelii præconium externum offerebatur, uti jam supra ad Loc. IV. n. 2. ostensum est.

6. Locum Augustini vindicatum videas allegata Dissert. III. p. 30.

7. Et quando istud principium suum pro magno thesauro in fundo animi latente habet Poiretus, sensu ad negotium salutis relato, pro thesauro carbonem venditat.

LOCUS VII. §. VII. p. 393.

Postquam Deus luminis sui gratia hominem ita prævenit, si homo legitime respondeat, sive, uti æquum est, cooperetur, (cooperatio enim spuria non nisi fidem mortuam, & mancas quasdam velleitates, ut ita loquar, procreans, nullam hic considerationem meretur) si homo, inquam Deo legitime respondeat, desiderium suum ejusque actus lumini a Deo sibi detecto, ipsique Deo, qui ejus fons aut ipsum potius lumen est, applicans; tum quidem format actum fidei hujus, quam naturalem seu activam dixi, quæque in eo consistit, quod hominis desiderium à Deo excitatum & præventum, ad Deum quibuscunque potest conatibus atque actibus feratur. Hoc ab homine fieri posse, dum de cooperatione hominis sermo erat, ostendimus: non quod a peccato actum hunc ex fundo naturæ suæ corruptæ [quatenus talis & sine Dei gratia] deprimere possit; verum eadem hæc natura, gratia Dei

Dei se in eam insinuantis adjuta, activitatem desiderandi suam gratiæ huic divini jungere potest, & ita hunc fidei naturalis actum efformare. Quemadmodum ad animæ naturam intermeratam pertinet, bonum infinitum desiderare, hoc est, actus fidei, quæ rebus sic habentibus naturalis dici potest, exercere, ita & anima per gratiam Dei eum in statum restituta, ut actus nonnullos iis, qui ex primæ creationis lege naturales sibi fuerant, consimiles efformare queat, nihil impedit, quo minus his actibus, eorumque principio (desiderio) nomina fidei naturalis actumque fidei naturalis competere possint, siquidem, (quod repeto) de natura per gratiam ad eum statum aut gradum reducta, ut hoc possit, sermo est. Quo perspicuum fit, hanc loquendi formulam, fides naturalis suo fundamento non destitui, uti nec exemplo caret; eodem enim sensu Paulus Rom. II, 14, 27. ait, esse inter gentiles, qui ea quæ legis sunt, natura faciant: neque ullus est, qui dubitet, legem amoris divini legis naturalis nomine posse significari. Atque amor Dei & fides, quoad rei substantiam eadem sunt; ut nemo dein mirari possit, fidei eadem imponi nomina, quæ amoris & legi amoris; adeoque de fide naturali, deque actibus fidei naturalis mentionem fieri. Non frustra est, quod patrocinium vocis (quæ quidem res inter ingenia liberalia nihil questionis habere debet) hic urgeam: neque enim ignoro, quantis tumultibus miscerent cælo terram turbulenta quædam ingenia; quæ si impediatur, ne effervescant, neve aliorum auribus molesta garrulitate obstrepant, beneficio sane obliges.

Disquisitio hujus loci.

I. Quid in universo hoc sermone juste desideretur, jam ex iis, quæ ad præcedentia loca dicta sunt, satis

fatis liquet: scilicet *naturam gratiæ nomine vestiri*. A qua tamen hypothesi Auctor hic in tantum quoad elocutionem recedit, quod quæ *mere naturalia* sunt, etiam ipse quidem *naturalia vocat*, sed ipsa tamen ista naturalia, tanquam principium gratiæ, e quo in negotio salutis genuina detur cooperatio, substernit.

2. Locus Pauli Rom. II, 14, 27. jam tum a sinistra hac applicatione vindicatus est Dodec. II. Dissert. III. p. 16. ubi ostensum est, Paulum non loqui de aliquo gratiæ proprie sic dictæ principio, ad cooperationem hominis sufficienti, sed de *lege morali*, atque ita de *jure* & *lumine naturæ* stricte sic dicto, naturæ humanæ post lapsum relicto, & principio gratiæ evangelico opposito, saltem ab hoc maxime distincto.

3. *Amorem & fidem* quoad rei substantiam *idem* esse, falsum est, deductum ex falso isto principio, secundum quod Auctor jus illud mere naturale, quo homini pro ipso conscientiæ ductu amor Dei injungitur, pro fide habet. Conferenda hic sunt ea, quæ supra Dodec. II. Dissertat. VI. & VII. de natura & proprietatibus fidei dicta & demonstrata sunt.

4. Vocibus per me uti posset Auctor pro lubitu suo, modo consentiret in re ipsa. At cum hic dissensus sit ingens, sed vario verborum patrocínio, aut aucupio, tectus, error e latebris istis est protrahendus; imprimis cum is ita comparatus sit, ut universam praxeos christianæ indolem vitiet.

5. Cum turbulentis ingeniis nihil plane est commercii illis, qui veritatem evangelicam amant: sed illi ipsi non minus abhorrent a theologia obsirepentis

C

garru-

garrulitatis pseudomystica, quam a mataeologia inconfultorum genuinae theologiae mysticae osorum.

6. Quod Auctor p. 398. e iudicio Malebranchii de gratia, qualem Jansenistae tradunt, pronunciat: *Non sine causa profecto*, inquit, *doctrinam Jansenistarum de gratia merum & inanem verborum strepitum vocat Malebranchius*, utinam alio respectu de sua ipsius doctrina agnosceret!

7. Quae alias pag. 394. usque ad p. 433. prolixo sermone de exercitio facultatum mentis, tanquam de negotio fidei tradita occurrunt, brevitatis causa praetereo, utpote ex observationibus haecenus datis facile dijudicanda. Utinam multis vere & praecclare dictis non subessent falsi principii & applicationis haud genuinae femina! Pergo ad eam fidei definitionem & definitionis declarationem, quae c. IV. §. 4. p. 411. legitur.

LOCUS VIII. n. LXVI. p. 433.

Ex iis, quae de fide haecenus dixi, eius definitionem, vel, si maioris descriptionem, paucis verbis facile licebit colligere; nemque observare, quid sit credere in Patrem, & in Filium & in Spiritum Sanctum. Fides est deditio desiderii, spiritus, cordis & libertatis nostrae, soli Deo confidenter & vere facta, cui deditio inseparabiliter cohaeret intima praesentia Dei, desiderium animantis, intellectum illuminantis, cor pacificantis, omnesque animae motiones formantis atque dirigentis earatione, qua divinae ejus majestati collibet.

Disquisitio hujus loci.

1. Per fidem fieri deditioem animi facultatum cum incremento sanctificantis, seu inceptam sanctificati-

cationem continuantis gratiæ, per se verissimum est. Sed a vero abhorret, hoc fidei officio universum ejus negotium ita absolvi, ut indolis ejus *ληπτικῆς* & evangelicæ ne mentio quidem fieri debeat.

2. Fides, qualem Poiretus describit, nil fere nisi mera lex est, seu ad legem, præcipue ad præceptum decalogi primum, pertinens. Fides evangelica & oeconomica quid sit, partim nescit, partim scire dissimulat: & ex eo quidem principio, quo ipsi Evangelium ipsum universum in cultu Dei est res accessoria; uti Dissert. III. Dodec. post. vidimus. Quam vero superficialiter & corrupte evangelium intelligat tradatque, supra in plerisque Dodec. prioris Dissertationibus ostensum est. Audiamus nunc, quomodo suam fidei definitionem declaret, officio ejus ad singulas sacrosanctæ Trinitatis personas relato.

Locus IX. p. 433.

Credo in Patrem, hoc est, desideris omnibus propriis & particularibus renuncio, & omnes desiderii mei conatus desiderio infinito & essentiali Dei Patris trado, ut ille mihi se associet; meque lumen Filii & pacem Spiritus S. modo Deo digno desiderare faciat.

Credo in Filium, hoc est, intellectum meum evacuatum luminis Verbi Divini resigno, ut tenebris meis me exsolvat, meque modo quodam ineffabili, & rationi ac sensibus meis incomprehensibili collustret, quemadmodum sacrosanctam humanitatem suam collustravit & direxit; qui pro explorato habeam, eum ex illuminatione hac, utui in me generali hæcenus & implicita, totidem radios particulares, & conguationes distinctas atque peculiare rerum tum divinarum

tum humanarum, myſteriorum ſacrorum, ſerumq; tum que jure, tum que factò continentur, in me effuſurum, quot ad ſalutem meam neceſſaria eſſe perſpexerit; perſuaſus quoque in luminibus ſingulis, que ab illo mihi orientur, non poſſe non infinite plus bonitatis, ſapientiæ, juſtitie & veritatis contineri, quam quicquid ejus mihi licebit mente comprehendere.

Credo in Spiritum S. dicit: fundum hunc cordis mei, ad quietem & acquieſcentiam adſpirantis, principio quietis, pacis atque acquieſcentiæ, quod in Deo eſt, Spiritui nempe S. reſigno, ut ille mecum unitus, in me divinam hanc acquieſcentiam, que Deo placet, procreet; & per divinos ſuos refluxus atque recurſus in deſiderium ac lumen divinitatis, quicquid in me invenitur, ipſumque principium libertatis meæ, ad Deum & in Deum deferat ac dirigat.

Diſquiſitio hujus loci.

1. Videt lector, in uberiore hac fidei declaratione omnia recidere ad naturam ejus legalem, indole ejus evangelica, quæ Diſſertatione antecedenti ex inſtituto deſcripta & illuſtrata eſt, ne unico quidem verbulo commemorata.

2. Et legalis iſta fidei natura præcipue manifeſta eſt ex eo, quod ea ad Filium Dei nullo alio reſpectu hic refertur, quam ad eum, tanquam ſanctificatorem, redemptionis ejus, & juſtitiaæ ea partæ & applicabilis, quæ tamen evangelii centrum eſt, uti vel mathematica cum evidentia Dodec. II. Diſſertat. V. cum Diſſert. V, VI, VII & VIII. Dodec. prioris collata, demonſtravi, ne ulla quidem mentione facta; utpote ab ipſo alibi exploſa; quemadmodum partim ex iisdem, partim etiam ex aliis Diſſertationibus liquet, & ex iis, quæ proxime

xime securæ sunt, pluribus constabit.

3. Applicatio loci Paulini *i. Tim. I, 12. Scio, cui credidi, qui potens sit, ut custodiat depositum meum usque in diem illam*, genuina nequaquam est, quando cum auctor deinceps p. 435. unice refert ad nostrum regimen, illud nostri ipsius & nostri regiminis, quod ipse fidei commiserimus, depositum vocans, prætermisso illo, quod in deposito isto, secundum sermonis Paulini *συνέθετον* præcipuum erat, non tam a nobis fidei Christi, quam a Christo fidei nostræ commissum. Consideremus nunc locum ultimum, quo Auctor caput IV. de fide concludit.

Locus X. p. 436.

Fides pro gradibus his tribus, triplici etiam germine, ut ita loquar, saluarium effectorum exuberat. Fides desiderii conversionem parit: Fides luminis, purificationem; fides vero dominans & acquiescentiæ justificationem. Ex tribus vero in unum confluentibus, regeneratio nascitur, seu vita vere Christiana, hodie multo rarissima, neque tam obvia, quam vulgo somniant. De primo horum effectorum nihil hic addam, cum fundamenta ejus, quæque maxime in ea consideranda veniunt, paulo superius (supra c. II.) traderim: verum cum in secundo æque ac tertio ea inspicienda restent, ex quibus magnarum rerum momenta pendeant, æquum erit is paulo longius inherere; id quod subsequentiæ capitulum erit argumentum.

Disquisitio hujus loci.

1. Secundum scripturam sacram fides proprie dicta demum in conversione existit; sed ex hypothefi Poi-
reti ista conversionem parit, hac prior.

C 3

2. Cum

2. Cum vero ista fides, uti hactenus vidimus, nihil sit nisi natura, seu proprietas facultatum animi naturalis; inde liquet, naturam ipsam pro conversionis causa re ipsa haberi, quidquid verbis auctor contradicat.

3. Et quando auctor justificationem, tanquam fidei dominantis & acquiescentis effectum, non solum conversioni, sed purificationi etiam, h. e. renovationi (uti mox videbimus) & quidem ipso temporis ordine, postponit, jam in antecessum facile potest colligi, quam ἀγάθος & ἀντιγάθος de justificatione sentiat.

4. Et quando ex hisce tribus, conversione, purificatione & justificatione, in unum collectis, regenerationem constituit, νεογένεσιν suam cum ipsa dogmatum novatione multiplicat. Quam vero corrupte de regeneratione statuat, supra Dissert. IV. Dodec. posterioris percepimus.

5. Et de hoc ipso triplicis istius operis ordine post tractatam purificationis doctrinam c. V. p. 444. ita statuit: *In hoc quasi (afflictionum interiorum) inferno & liberatoris opem implorare discimus, & sordes has omnes per ipsius gratiam vel ad minimam usque & intumam radicem penitus eliminare. Et hac quidem ratione PURIFICATIO absolvitur, quam subsequuntur JUSTIFICATIO, REGENERATIO, tandemque salus eterna.* Hic videmus, justificationi, atque ita etiam fidei justificanti cum emphasi sic dictæ, secundum hypothesein Poireti tum demum locum esse, quando renovationis negotium non solum est inchoatum ac continuatum, sed etiam penitus

nitus absolutum. Quam heterodidascaliam indicasse est refutasse. Cum vero in prolixa tractatione de fide & purificatione nullam Christi, ut redemptoris & ejus redemptionis mentionem fecisset, justam hanc hujus capitalis defectus exprobrationem occupatione quadam a se amoliturus, ibidem, nimirum c. V. §. XI. p. 444. causam suam ita dicit ornatque:

LOCUS XI.

At vero, opponunt nonnulli, ubi ergo in his omnibus JESUS CHRISTUS erit, ubi ejus meritum, ejus sanguis purificans ab omni peccato, ejus mors, ejus justitia imputata & imputanda? Egregia vero questio, queque satis docet, quam incognitus vere sit Christus. Tantane, o bone Salvator, possit esse tui ignorantia, ut te abesse querantur, quando de purificatione cordis verba feri audiunt, sine syllabis nominis tui pronunciatis! Appareat, eheu, satis superque, CHRISTUM non nisi literaliter & historice cognosci, ut eum scilicet, cujus historia in Evangelio commemoretur; non vero ut qui in cordibus vivax adsit. Ipsum hoc lumen, quod purificat animam, JESUS CHRISTUS est, qui Ephes. III. 17. in cordibus habitat per desiderium & per lumen fidei, unus Jesus Christus, infinitumque mortis ipsius & intercessionis pretium, anime purificationem hanc, viresque eam per ipsum sustinendi, promeruerunt. Ille ipse, ejus sanguis & meritum, ejus justitia atque integritas, ac efficacia mortis ipsius, eo purificationis tempore in anima operantur & laborant, non quidem imaginaria quadam persuasione, imputationeve quadam a conformatione aliena; sed realiter & inhabitanter, aut, si mavis, subjective & inherenter; quoniam Spiritus Christi,

sti, qui in eo homine realiter & inhaerenter inest atque operatur, cum merito, cum intercessione, cum morte & iustitia Christi indissolubiliter cohaeret. Anima, ut purificetur, nil agendum est, nisi se in mortem Filii Dei, in ipsius Spiritum mortis & passionum, itemque meriti & virtutis divinae, ut immergat. Tradat se modo voluntati Patris, calicem offerentis; & voluntati Filii, ei se resignantis; oretque non ut se exonerata ad Filium extra consideratum omnia trajiciantur; sed potius ut Filius in intimo corde per lumen fidei habitans, ut, inquam, Filius hic divinus, omnia promerens, potens, patiens, sustinens & agens, virtutem, robur, patientiam, resignationem malique mortem, in ipsamet inque intimis suis efficiat, promereatur, sustineat & procreet, & quidem eadem ratione & potentia, eodemque merito & eadem virtute atque id effecit in semet ipso, cum se sanctificaret & purificaret ab imperfectionibus ac maledictione naturae nostrae corruptae, quam quidem ex amore nostri ipse sibi imposuerat, quo vere nostrae purificationis in se ipso & in virtute Spiritus sui viam, causam ac media nobis traderet.

Disquisitio hujus loci.

1. Quaestio ista objectionem de intermissa Christi, tanquam redemptoris, mentione referens non erat explodenda, tanquam absurda, & quidem cum exprobratione de Christi ignoratione per quaestionem istam prodita; sed iustissima est, erroris non incrustationem, sed ingenuam confessionem ac emendationem requirens.

2. Mysticorum scriptorum plurimos ita de purificatione cordis agere, ut verum purificationis fontem, qui in Christi redemptione est, non solum syllabis non

non attingant, sed ne latentiori quidem modo ac re ipsa respiciant, exploratum est prudentioribus eorum lectoribus. Unde ab his theologiæ ipsorum pseudomythicæ character præcipuus in ipso hoc defectu recte ponitur.

3. Christum a plurimis non nisi historice & literaliter tantum cognosci, verum quidem & dolendum est: at hic abusus in praxi positus nulli scriptori dat potestatem, ut in doctrina de purificatione & de fide momentum istud primarium, tanquam suppositum, plane omittat.

4. Et ipsum illud suppositum Poiretianum de purificatione, per Christi sanguinem, mortem & meritum obtinenda, nequaquam esse sensus evangelici, supra Dissertat. Dodecad. prioris pluribus e Poiretiano Systemate ostentum est. Nec falsi istius sensus hic manifesta desunt vestigia.

5. Nam *purificationis* vox in genuino sensu typico & anritypico præcipue opponitur isti peccati *impuritati*, quæ in gravissimo *reatu* est; atque ita hoc respectu de peccati *remissione*, qua tollitur reatus iste, accipitur, quemadmodum ex utriusque Testamenti locis majori copia adductis & declaratis, Dissertat. VII. & VIII. Dodecadis prioris demonstravi. Auctori autem nostro *purificatio* per Christi sanguinem hic nihil est aliud, quam renovatio, in peccatorum sordibus eluendis & novitate vitæ augenda consistens.

6. Et cum purificationem imputatam & effectivam conjungere debuisset auctor, illa negata pro hac sola, sed ita in cassum, laborat, animas pro pascuis

D

evan-

evangelicis in deserta sua pseudomystica, arida illa & anxia, abducens.

7. In imputatæ, seu imputandæ, purificationis negatione hanc apud ipsum sinceritatem desidero, quod eam in vasto illo corpore oeconomiae suæ nunquam bona fide secundum eam formam, qua in libris Theologorum evangelicorum ad Scripturæ sacrae ductum proposita legitur, referat, & sic repetitæ *voûéar* adductis argumentis demonstrat: id quod saltem tentare debuisset: sed quoties eam cum scopo destructionis allegat, semper hæret in *solo* ejus *abusu*, quæ est imputatio putativa, extra salutis ordinem ab improbis conficta, & cum negatione effectivæ purgationis & nostræ cum Christo conformitatis conjuncta: quasi hæc ipsa pestilentissima sententia & detestanda praxis esset ipsa evangelicæ ecclesiæ doctrina, & ob suam impietatem a se omni jure impugnetur ac explodatur, suo solito renovationis dogmate in locum ejus substituto. Uti alias semper, sic etiam hic procedit auctor, quando dogma apostolicum de imputatione justitiæ Christi vocat *imaginariam quandam persuasionem, imputationemve quandam a conformitate alienam*, ei purificationem *realiter & inhabitanter*, seu *subjective & inherenter*, ut loquitur, talem opponens. Qui coram universa ecclesia frequentatus scribendi modus extreme sophisticus quomodo Oeconomiae Poiretianæ admiratoribus cum eo pietatis gradu, quem Auctori tribuunt, conciliari possit, ipsi viderint.

8. Verba ista *meriti, intercessionis, mortis & justitiæ Christi* hic repetita, sensu carere evangelico, ex ipsa
Oeco-

Oeconomia Auctoris supra posterioribus Dodecad. I. Dissertationibus ex instituto demonstratum est. Unde lectorem meum, ne ea hic denuo reponere cogar, eo remissum velim. Et quid opus prudentibus est aliqua istius demonstrationis repetitione? Ipsa omnis veræ imputationis negatio & justificationis in alienissimum sensum manifestissima detorsio (eujus anatomicen Dissertationes sequentes exhibebunt) tanquam consequens liquidissimum documentum est negati antecedentis, seu negatæ satisfactionis & expiationis forensis, negatæque justitiæ partæ & imputabilis, & sic etiam negati meriti proprie sic disti.

9. Et hoc ipso sensu, a notione forensi plane alieno, intelligit Auctor phrasin, *se in mortem Filii Dei, in ipsius Spiritum mortis & passionum, itemque meriti & virtutis divinæ immergere*, de anima purificanda adhibitam & deinde ἀπέρας ita declaratam: *Tradat se modo voluntati Patris, calicem offerentis; & voluntati Filii, ei se resignantis; oriturque* (nunc audiamus errori disjunctionis in rebus conjunctissimis additum explosi sensus forensis sophisma) *non ut se exonerata ad Filium extra consideratum omnia trajiciantur* (quasi ullus evangelicus christianus Epicuream ejusmodi nostri exonerationem, ad negationem crucis & conformitatis cum Christo tendentem, statueret!) *sed potius ut Filius in intimo corde per lumen fidei habitans efficiat u. r. l.*

10. In verbis: *Eodem merito & eadem virtute atque id effecit in semet ipso, cum se sanctificaret & purificaret ab imperfectionibus ac maledictione naturæ nostræ corruptæ &c.* repetit suam grandis erroris hypothesin de ejusmo-

di peccati onere gravissimo, quod eidem Christo intime cum interiore & vehementissima sollicitatione inhaerit, inde ortam, quod negat, Christum jure voluntariae sponsonis loco humani generis ejusdem peccata expianda suscepisse, & tanquam victimam succedaneam expiasse. Quod quia negat, & tamen identidem legit, Christo cum peccatis fuisse negotium, istius erroris necessitate coactus prolapsus est ad hunc de peccatis Christo inhaerentibus & ab ipso intra se devictis. Vide quae hac de re supra Dissertationibus Doddecad. prioris jam allegatis fuse dicta sunt. Restat locus ultimus ejusdem commatis.

Locus XII. §. XIII. p. 445.

Praxis harum rerum & experientia veteri Adamo est ingratiſſima; eadem enim ejus est mors: ipsaque adeo theoria nullius fere palato sapiet. Scilicet libenter optaret non ea, qua diximus, ratione pati & mori; sed hilariter haec omnia trajicere in Christum quendam prorsus extraneum, non Deum illum vivum cordis, Deum qui in intimis anima habitans, Spiritu suo ibi operetur, eosdemque labores quos in sacrosancta sua humanitate sustulit absolvitque. Equidem nisi hoc est Christum, ejusdemque divinitatem, meritum, vitam & mortem revera negare & idolum quoddam brutum ac ligneum penitus extra nos positum, cujusque virtus in imaginariam quandam imputationem, in ens rationis resolvatur, substituere; fatendum mihi erit, me veritatem a falsa & vana specie nulla ratione posse discernere.

Disquisitio hujus loci.

1. Prudens lector hic denuo observat, Auctorem eadem

eadem chorda oberrare, seu a pudendo abusu doctrinae de satisfactione & imputatione argumentari ad eam ipsam damnandam & indignis modis traducendam. Sic ipsi placuit per universum fere systema suum cum larvis pugnare. Quæ disputandi methodus eo est indignior, quo plus mathematicæ *arbitriæ* & evidentiae passim jactat.

2. Quod Poiretus sub hypothesei haud concessa ponit, *sibi fatendum esse, se veritatem a falsa & vana specie nulla ratione posse discernere*, ego certe arbitror hic in ipsa thesi esse verissimum. Ipsum enim pro solida veritate in multis doctrinae christianae partibus vanam speciem confectari, eaque ita fuisse occupatum, ut veritatem ipsam nulla ratione a vana ejus specie possit discernere, adeo haec ad liquidum deductum est, & porro deducetur, ut inter lectores peritos, saltem dociles, qui hac de re dubitari possit, credam esse neminem.

3. Quæ in Oeconomia porro sequuntur de *purificatione*, ex haecenus dictis facile possunt dijudicari. Et cum auctor cap. VI. & VII. *purificationem*, seu ejus consummationem plenam, etiam ad statum post mortem referat, & ei tamen vel ipsa tractandi serie denuo cap. VIII. dogma de *justificatione* subjungat, praeter ea, quæ de ista ordinis inversione jam sparsim dicta sunt, jam in antecessum potest colligi, quo is sensu istam vocem ipsumque dogma accipiat. Sic enim inchoat cap. VIII. *Purificationem factam subsequitur justificatio, sive in hac, sive in futura vita.* Sed hujus materiae disquisitionem Dissertationibus proxime sequentibus reservo.

PR A E S E S
R E S P O N D E N T I

S. P. D.

*D*issertatio hac mea, quae per defensionem publicam etiam tua fit, carissime Wagnere, agit de corruptelis, quas doctrina de fide in Oeconomia Poretiana subiit. A te vero ejus defensore quid requiram, & quid tui sit officii, vel me non monente facile intelligis. Talem te geres in actu academicae collocutionis publico, qualem doctum & frequens auditorium expectat, & mea moderatoris consuetudo requirit. Nosti enim, & norunt omnes, quotquot exercitiis nostris inter-

terfuerunt, me respondentes, ut suam exserere possint *ἰκανότητα*, diutius desertos sua ipsorum fiducia, suisque viribus, permittere, & ipsis tum demum subvenire, quando nodus solutu difficili- or incidit, & res ipsa aliquam declarationem exigit. Te ergo, quod spero, virum prestabis; quandoquidem, uti antea in Argenteratensi, ita etiam in Fridericana nostra Academia ex aliquo tempore a necessariis fuisti instructus. Ceterum tui quid sit officii circa materiam, quam tractamus, ipsam, ipse nosti: scilicet ut erroribus agnitis nunquam non studeas veritati in ipsa fidei & vitæ praxi. Et hæc fidei praxis eo magis erit genuina, quo negotium fidei *ἰεραρχικὸν* cum *λαϊκῶν* in ea erit conjunctius; ita ut *λαϊκῶν* beneficiorum officiorum *ἰεραρχικῶν* promodeat, & *ἰεραρχία* hæc comprobet, *λαϊκῶν* istam non imaginariam esse, sed veram. Ita praxim tuam per vitam omnem in fide esse versaturam, eo certius

tius spero ac confido, quo plus industria in hujus doctrinae theoria recte percipienda hac usque adhibuisti, eamque vitæ iura exornasti. Dabis itaque operam, ut spem meam impleas. Et hac ratione etiam venerandi Parentis et ipsius ecclesiae expectationi respondeas. Hal. Saxon. Id. Aug. MDCC XXI,

JJ 5225

ULB Halle

3

002 698 757

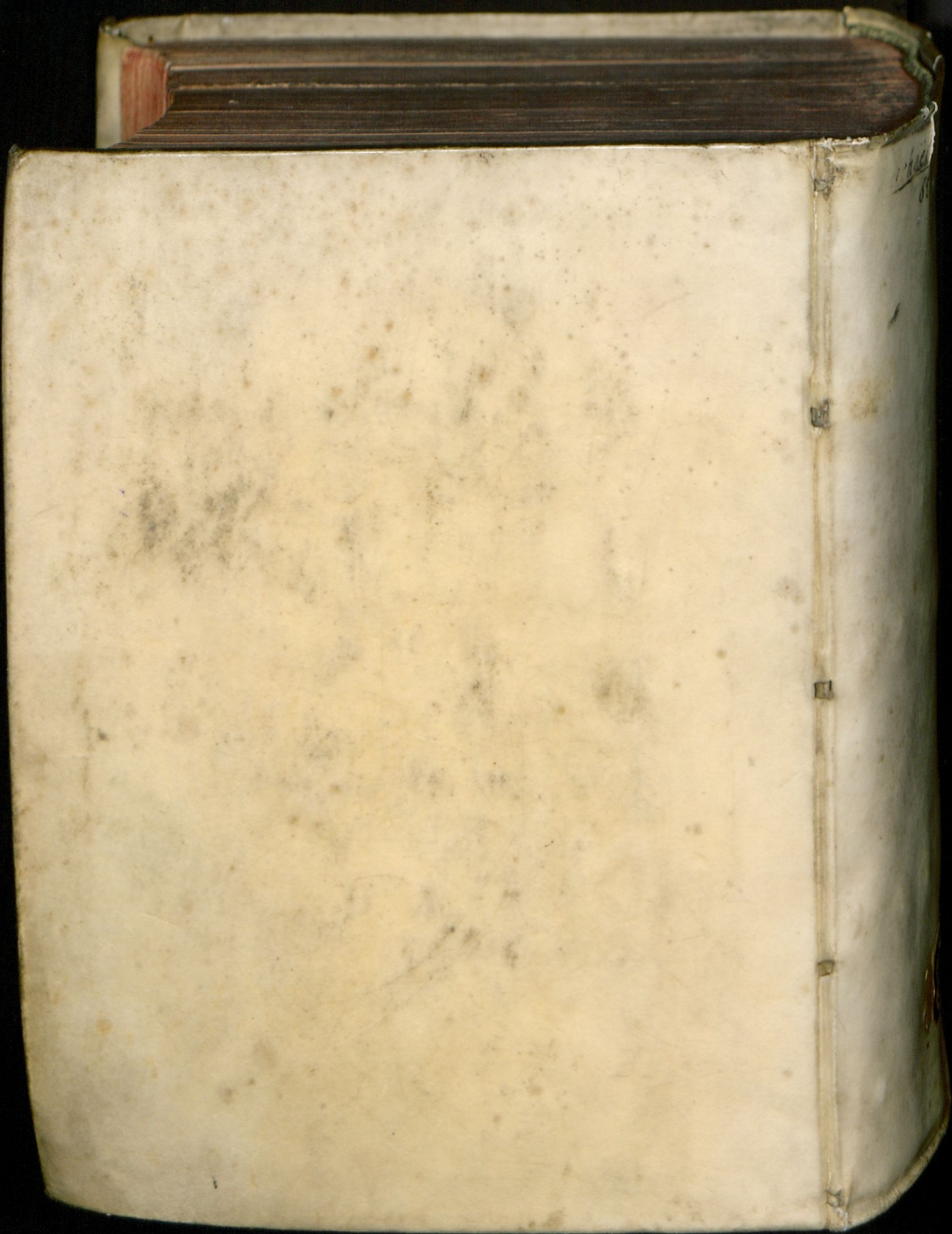

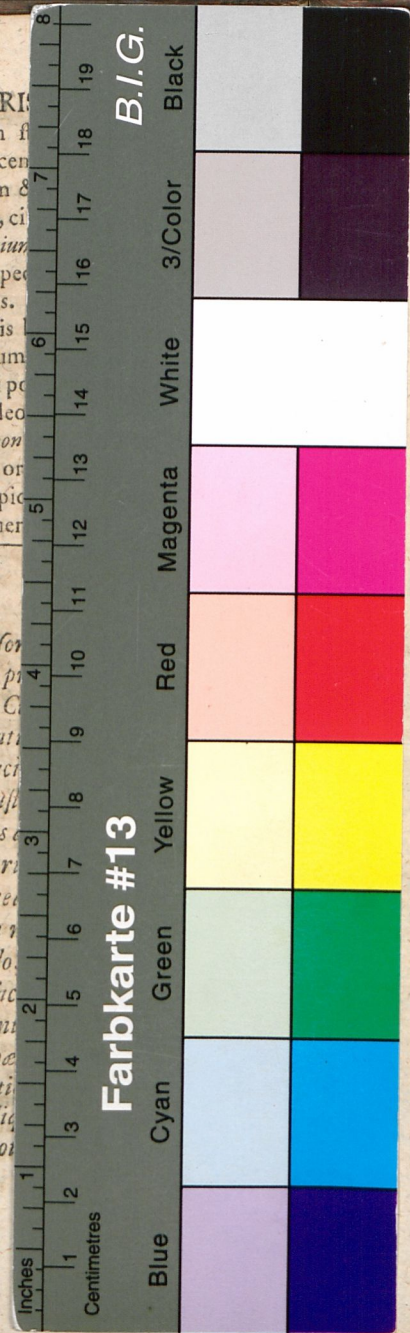
st

Ms 18

Mt:

B.I.G.

Farbkarte #13

46

DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM
DODECADIS POSTERIORIS
OCTAVA,
DE
**FIDE ET JU-
STIFICATIO-
NE GENERATIM,**

*VIRI CLARISSIMI
PETRI POIRETI,*
ERRORIBUS AC CORRUPTELIS OPPOSITA:

QVAM
IN REGIA FRIDERICIANA *bro.*
die Augusti hujus M DCC XXI anni,
PRAESIDE

D. JOACHIMO LANGIO,

S. S. THEOL. PROFESS. ORDINAR.
ET ACADEMIAE h. t. PRO-RECTORE,

DISQUISITIONI PUBLICAE SUBMITTIT
RESPONDENS

JOANNES JACOBUS Wagner/
SCHLAVIENSIS POMERANUS, S. THEOL. CULTOR.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis JOAN. FRIDERICI KROTTENDORFFII, Acad. Typ.

